

**R. P. Ferdinandi De Castro Palao, Legionensis Soc. Iesv,
Sacrae Theologiae Professoris, Et sanctae Inquisitionis
Qualificatoris & Consultoris; Operis Moralis, De Virtutibus,
Et Vitiis Contrariis, In ...**

Continet Tractatum Serie Vigesimo-Octavo De Matrimoniis, &
Sponsalibus, cum Indicibus necessariis

Castro Palao, Fernando de

Lugduni, 1669

De pacto sponsalibus adiecto permanendi in aliquo loco. Pun. 15.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76659](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76659)

PUNCTUM XIV.

An fideiussores, & pignora ob securitatem sponsalium apponi possint?

- 1 Apponi possunt fideiussores.
- 2 De pignoribus triplicem referunt sententiam Sanch. & Gutier.
- 3 Quod si dicendum.

1. Certum est fideiussores pro securitate matrimonij contrahendi apponi posse, quia nullibi contrarium cautum est, ut aliis relatis docent Sanch. lib. 1. de matr. disp. 38. num. 1. Gutier. de matr. cap. 2. 2. Hi autem fideiussores solum obligari possunt ad solvendum interesse, & damnum, quod ex violatione sponsalium parti innocenti provenit, non tamen ad solvendam aliquam penam, quia non possunt obligari in amplius, quam contrahentes iuxta §. 1. in fin. de fideiussorib. & radunt Doctores relati.

2. Quoad pignora vero triplicem Sanch. & Gutier. supra referunt sententiam. Prima negat concedi posse, nisi pro interesse praestando, & eo soluto restituenda esse, eo quod lex fin. Cod. de sponsalib. omnem penam dempsit artus excludat. Secunda admittit pignora, id est arrhas, iuxta l. 1. Cod. si rector prauincia, verbo pignora, vel pro arrharum promissarum securitate, & loco illarum. Tertia, quam ipse Sanch. & Gutier. veritatem reputant, inquit, si praecedat stipulatio penae, & tradantur pignora nullam esse horum traditionem, quia reputantur tradita pro penae solvenda securitate, cuius obligatio ad penam cum nulla sit, iuxta cap. gemma de sponsalib. nulla esse debent quae pro illius securitate traduntur. Contra valent pignora, si arrharum stipulatio praecedat, nam cum haec stipulatio permittatur, permittuntur quae pro illius securitate convenienter apponuntur, & in casu dubio in hunc finem censenda sunt apponi, quia praesumptio quoad fieri possit sumi debet quae delictum excludat, & actui valorem concedat.

3. Ego vero dicendum existimo pignora in sponsalibus excludi tantum pro securitate penae solvenda, admitti tamen non solum pro securitate arrharum, sed etiam pro interesse, quod innocens amitteret, & pro damno quod pateretur ex fide sibi violata. Prior pars conclusionis constat ex probatione tenita sententia: nam corruente principali, scilicet obligatione ad penam corruere debet accessorium, nempe pignus in illius securitatem, ex reg. accessorium, 42. de Reg. iuris in 6. reg. cum principalis 138. ff. de Reg. iuris. Secunda pars ex opposita ratione constat, nam cum in contractu sponsalium obligari contrahentes possint non solum ad solvendas arrhas promissas, sed etiam ad solvendum interesse, & damnum si quod accidat ex sponsalium violatione, fideiussoresque in hunc finem apponi possunt, merito pignora admittenda sunt.

PUNCTUM XV.

De pacto sponsalibus adiecto permanendi in aliquo loco.

§. I.

Quam obligationem habeat vxor sequendi maritum, vel maritus vxorem?

- 1 Vxor obligata est sequi maritum.
- 2 Eximitur ab hac obligatione, si probabiliter teneat ibidem esse male tractandam.
- 3 Tamen si vir domicilium non mutet, sed alio se transferat, animo ibi aliquantulum permanendi, tenetur vxor eum sequi.
- 4 Quod verum est etiam si maritus ob penam delicti in exilium mittatur.
- 5 Secus est si maritus hinc inde vagari cupit.
- 6 Limitatur, ne procedat si tempore matrimonij solitus erat vagari.
- 7 Quando maritus tenetur vxorem sequi.

1. Pactum, quo vir astringitur habitare in aliquo loco difficultatem habet, an licitum sit ob obligationem naturalem, quam habet vxor sequendi ipsam quocunque ierit: ideo haec obligatio prius explicanda est, ut inde constet, qualiter ex pacto remitti possit.

Vxorem obligatam esse sub culpa laetali sequi maritum alio domicilium transferentem docuit S. August. ab omnibus receptus, cap. vnaqueque 13. q. 2. Cum enim coniuges ex matrimonij contractu teneantur ad mutuum obsequium, illudque praestare nequeant nisi simul habitent, efficitur obligatos esse simul habitare: eligere autem habitationem non mulieri, sed viro competit, utpote qui illius est caput, & pendens quem est gubernatio domestica. Quod ad id verum est, ut etiam

absque vlla speciali causa solum pro libito vellet domicilium mutare, teneatur vxor illum sequi, quia in hac mutatione vir liber est, & vxor est illi subiecta, ut tradit Gloss. cap. 1. de coniugio leproso. verbo, sequatur, & ibi Hostien. Ancharan. num. 6. Abbas in cap. de illis num. 4. de sponsalib. & aliis relatis Sanch. lib. 1. disp. 41. num. 3. Gutier. de matr. cap. 23. num. 5.

2. Ab hac tamen obligatione eximitur vxor, si probabiliter timeat ibidem esse male tractandam, vel ad peccatum pertrahendam, vel aliud graue damnum passuram, quia prius debet se, suaque iura integra, & indemnitas seruare, quam mariti, ut bene aliis relatis docuerunt Sanch. dicta disp. 41. num. 3. & 4. Gutier. cap. 23. num. 4. & 5.

3. Quod si vir non domicilium mutet, sed alio se transferat animo ibi aliquo tempore commorandi, & postmodum ad domicilium revertendi, si id fiat ex causa honesta (ut praesumi debet) obligata est vxor illum sequi, ut tradunt in dicto cap. de illis de sponsal. Henric. Alexand. de Neuo, Abbas, & alij plures, quos sequitur Sanch. dicta disp. 41. num. 10. Gutier. dicto cap. 23. n. 3. Quippe semper vxor in obsequio mariti, cui per matrimonium se subdidit, esse debet.

4. Solum est difficultas, an si maritus ob penam delicti commissi mittatur in exilium, debeat vxor illum comitari? Et licet plures, graueque Doctores relati a Sanch. lib. 1. disp. 11. num. 11. & a Gutier. dicto cap. 23. num. 11. negent hanc obligationem, ne vxor innocens patiatur incommodum, cupit viri, & ob eius delictum puniatur, at verius est, & probabilius obligatam esse, ut pluribus relatis sustinent Sanch. & Gutier. supra; eo quod vxor teneatur viri infortunium sequi, leg. cum dotem, §. in autem, ff. solut. matr. Neque inde fit panis vxorem ob delictum viri, sed virum puniunt obligatam esse sequi ob debitam subiectionem, quam in illum habet, & ob debitum obsequium, quod ei praestare tenetur.

Hinc inferunt pluribus relatis Sanch. lib. 1. disp. 41. num. 3. & Gutier. dicto cap. 23. num. 12. vxorem obligatam esse maritum bannitum inopem alere ex bonis suis dotalibus, vel paraphernalibus, quia haec bona ad sustinendam matrimonij onera conferuntur, cuius obligatio ob bannum non cessat.

5. Verum si maritus neque domicilium, neque habitationem diuturnam alicubi statuit, sed hinc inde vagari cupit, nequaquam tenetur vxor illum comitari; quia durissimum est hanc obligationem tamen imponere, & longe ab eorum conditione alienam, ut aliis relatis docuerunt Cobarrub. 4. decret. 2. p. cap. 7. in princ. num. 1. Sanch. d. disp. 41. n. 6. Gutier. dicto cap. 23. n. 6. Adduntque ob eandem rationem non obligari vxorem comitari virum longam peregrinationem instituentem, secus hincinaem.

6. Hoc autem limitant praedicti Doctores, ne procedat quando tempore contracti matrimonij solitus erat vir vagari, & vxor huius consuetudinis conscia fuit, quia eo casu obligata est eum comitari, eo quod contrahens matrimonium, neque excipiens vagationem notam cum posset, tacite se illi subiectionem debet tamen vagatio ex honesta causa sumi, non temere, & absque villo defectu, alias cum sequi deobligatur, ut bene relati Doctores docent.

7. Maritus vero vxorem sequi tenetur, illamque comitari, quando vxor necessitate legis, salutis, alteriusve causae grauis compellitur alicubi habere domicilium, quia cum sibi inuicem obsequi debeant, in similibus habitare, tenetur maritus in locum vxoris se conferre; siquidem ipsa nequit ab eo recedere. Atque ita tradit Glossa in c. 1. verbo, sequitur, de coniugio lepro. & ibi Hostien. Innocent. Anton. Ancharan. & alij quos sequitur Sanch. d. disp. 41. n. 4. Gutier. de matr. c. 23. n. 13.

§. II.

An valeat pactum sponsalibus adiectum, quod vir teneatur in certo loco commorari?

- 1 Si pactum sit non de habitatione in perpetuum, sed pro determinato tempore licitum est.
- 2 De habitatione perpetua plures inualidum esse censent.
- 3 Verius est oppositum.
- 4 Inferitur ex praedictis obligari posse maritum ad non mutandum domicilium sub aliqua poena, eamque solvere debere non terveniente sententia iudicis.
- 5 Si maritus discedat iniuste a loco promisso, potest ab vxore vindicari.
- 6 Deobligata est vxor illum comitari.
- 7 Affirmant plures satisfacere maritum sua obligationi solvenda vxori interesse.
- 8 Displicet eorum sententia.
- 9 Precedit praedicta doctrina dummodo noua causa non emergat, nisi aucti domicilium.
- 10 Soluuntur fundamenta num. 2. adducta.
- 11 Valeat conditio maioratibus apposta, ut illius sine cesset teneatur certo loco habitare.
- 12 Valeat pactum, ne vir in aliquam civitatem ingrederetur.

1. Si pactum fiat non de habitatione in perpetuum, sed pro determinato tempore; ferè omnes Doctores conveniunt licitè apponi tam contractui sponfalium, quam matrimonij, obligare virum sub gravi culpa ad illius observationem. *Argum. c. ex rescripto de iur. iur. ubi Bald. n. 1. Innocent. & Hostiens. n. 1. docent posse debitorem se creditori obligare ad permanendum in aliquo loco, neque ab illo absque licentia creditoris recedendum, & leg. 3. tit. 13. part. 5. de iudic. posse quemlibet se in obsidem dare. Ergo obligatio permanendi in aliquo loco pro determinato tempore ob honestam causam ex propria voluntate assumptam libertati naturali contraria non est. Potest ergo in contractu sponfalium, & matrimonij apponi, cum nullibi reprobetur.*

2. At si pactum sit de habitatione perpetua; plures, gratèque Doctores sentiunt inualidum esse, & penam inpositam illud non servanti non deberi. Sic Dicus. Barr. Bald. & Albertus. in leg. Titio centum §. eodem, §. de condit. & dem. in fra. Covarrua. 4. decret. 2. p. cap. 7. in ius. num. 5. Anton. Gomez. 2. cap. 10. num. 24. Salzed. addit. ad reg. 800. Bernard. Diaz. Azcedo lib. 3. recap. tit. 6. leg. 1. n. 2. Ludovic. Lopez 2. p. in jura. cap. 14. in fine. Cuiac. lib. 14. observ. cap. 27. Capicium dec. 137. & alij.

Mouetur primò, & præcipuè, ex dicta leg. Titio centum, ubi inquit Iureconsultus: Titio centum relicta sunt, ita ut de monumento meo non recedat; vel in illa civitate domicilium habeat, potest dici non esse locum conditionis per quam libertatis infringitur. Sed in defuncti libertatis alio iure vivitur. Ergo similiter in sponfalibus non erit huic conditionis locus. Et confirmo ex ratione Textus, qui censet libertatis infringi ex obligatione apposita commorandi in aliquo loco: cum enim proprium sit hominis liberi habere potestatem eundi, quò voluerit leg. penult. Cod. de operis libertat. & hæc potestas prædicto pacto restringatur, efficitur libertatem infringi, vel potius adimi, contra legem. Nec si voluntas interrogatam, Cod. de liberali causa. Secundo mouetur ex leg. 3. §. ne tamen ff. de usufructu, & leg. antiquius Cod. eodem, ubi reprobatur operatum locatio perpetua, nec sit inuitis libertas. Tertiò pactum, quo se quis vinculis, & carceri obligat, non tenet. Sed prædictum pactum de commorando in aliqua civitate est quidam carcer. Ergo, &c.

3. Sed prædictum pactum tam in matrimonio, quam in quolibet alio contractu validum esse firmant ut verius, & probabilius Additionator ad Bartol. in dicta leg. Titio. Hostiens. in sum. de coniugio servor. num. 5. Ioann. Andr. Præpositus. Ancharan. Bartius in cap. 1. qui maritum. accus. poss. Zabarella cap. 2. eodem tit. Sylvest. verbo, vxor. quæst. 8. Gregor. Lopez. leg. 1. tit. 5. part. 4. Rebuff. de pruil. Scholast. 77. in fine. Navar. cap. 14. num. 20. Basil. Ponce, lib. 12. de sponfalibus. cap. eodem. num. 3. & 8. & alij plures, quos refert, & sequitur Sanchez. lib. 1. disp. 40. num. 2. & leg. Gutierrez. cap. 23. de mar. num. 15. & deciditur in lege regia 89. tit. 18. part. 3. ibi [otro si primero par si epor sus hijos de morar en tal heredamiento para siempre jamas.]

Fundamentum est, Primò, quia prædictum pactum nec iuri naturali est aduersum, nec positivo reprobatur, ergo servandum est iuxta Textum in leg. 1. ff. de Pactis. Quod verò iuri naturali aduersum non sit, est manifestum; siquidem ex hoc pacto non admititur libertas, etsi aliquantulum restringatur: quæ restrictio propria voluntate admissa licita est: iure autem positivo reprobatur non est, ut constat ex oppositorum solutione, quinimo approbatur in leg. cum scimus Cod. de agr. c. & censitis, ubi deciditur posse quemvis se efficere colonum accipiantur obligatum fundi cultura perpetuo insistere, neque inde absque licentia domini recedere iuxta legem Originatus, leg. servor. Cod. de Agricolis, & censitis. leg. 89. tit. 18. part. 4. Idemque colligitur ex leg. cum decuriamus, Cod. de Decurionibus. lib. 10. ubi quis spontè se curialem constituere potest, cum tamen sic constitutus recedere à curia non possit leg. si quis decuria. leg. curialis. leg. quidam, Cod. de decurionibus. & leg. unica, Cod. si curialis relicta civit. leg. 1. ff. de Decurionibus.

Secundo specialiter probatur. In contractu sponfalium, & matrimonij validum esse, & servandum prædictum pactum, quia vniquisque potest rem propriam tradere sub ea conditione, quæ sibi placeat. cap. verum de conditionibus. ap. post. leg. in traditionibus ff. de Pactis, modò tamen conditio illa nec iure naturali, nec positivo reprobata sit. At prædicta conditio scilicet, ne vir è tali civitate domicilium mutet, neque ex iure naturali, neque positivo reprobata, ergo poterit vxor cum se illi tradit hanc ab eo exigere conditionem. Minorem probo, quia esto vxor viro subdita sit, illumque teneatur sequi sibi domicilium constituere voluerit, attamen ipse vir obligari vxori poterit, quòd extra talem locum domicilium non constituet, nulla enim in hac obligatione est turpitudine. Nam esto eius libertatem diminuat, ea diminutio ob tradi tam sibi vxorem, & bonum quod inde accipit honestatur, sicuti honestatur obligatio, quam Moniales præstant in certo Monasterio commorandi. Matrimonium autem hæc conditio aduersa non est, quinimo favorabilis:

Ferd. de Chironum. Mor. Part. V.

siquidem vnius domicilij electio, & retentio individua, & inseparabilem coniugij vitam fouet, & vxor gratior viro existit, & ad illius obsequium promptior.

4. Hinc fit, si sub aliqua pena obligetur maritus ad non mutandum domicilium teneri, interueniente sententia, illam solvere, quia sola pena apposita pro securitate sponfalium reprobatur in capite gemma De sponfalibus non verò quæ in matrimonij fauorem, & mutam coniugum habitationem constituitur, sicuti est præfens, vt bene notarunt Abbas in cap. 1. qui matr. accus. poss. num. 5. Anton. num. 9. Alexand. de Neuo num. 6. Basil. Ponce, cap. 20. num. 8. Sanchez. lib. 1. disp. 40. num. 5. Gutierrez. cap. 23. num. 16.

5. Secundo fit, maritum discedentem iniuste à loco promisso posse ab vxore vindicari, vt in loco promisso demoretur, quia vxori iniuriam inferit, illam deserens, vt optime probat Antonius Capucius de eis. Neapolit. 135. & tradit Lara de annuer. & capellan. lib. 2. cap. 8. num. 70. Gutierrez. dicto cap. 23. de mar. num. 16. Auendan. resp. 8. num. 11.

6. Tertiò fit, deobligatam esse vxorem virum sic discedentem comitari, quia hoc pactum præcipue factum est, ne obligetur vxor patriam propriam relinquere, à suisque parentibus, & consanguineis separari, quod est nimis durum, & acerbum. leg. liberorum ff. de Verbor. significat. vti aduertit Calderin. c. 1. de coniugio leprosor. tradunt quamplures Doctores, quos refert, & sequitur Sanchez. lib. 1. disp. 40. num. 6. Gutierrez. de cap. 23. num. 18.

7. An autem maritus suæ obligationi satisfaciat solvendo vxori interesse, tamen in eo loco promisso non habitet? Affirmat ex communi sententia Covarrua. 4. decret. 2. part. cap. 7. num. 5. Gregor. Lopez leg. 89. tit. 18. part. 3. & leg. 2. tit. 5. part. 4. Anton. Gomez 2. vna. cap. 10. num. 24. Azcedo lib. 5. recopil. tit. 6. lege 1. numero 22. & lege 9. tit. 1. libro 4. numero 34. Gutierrez. cap. 23. numero 16. Mouetur ex eo, quòd promittens factum si soluat quod interest, ab obligatione liberatur. leg. in stipulationibus, lege stipulationis, §. Celsus ff. de Verborum obligat.

8. Sed salua pace prædictorum Doctorum nullatenus censco hoc esse admittendum; primò: quia optimè potest quis ad factum præcisè obligari, vt multis comprobatur Gutierrez. de iuram. confirmat. 1. part. capite 39. num. 5. & Gregor. Lopez leg. 35. tit. 11. part. 5. & leg. 3. tit. 14. eodem part. hæc enim obligatio est iuri naturali conformis, vt ex dictis constat, est etiam iure ciuili permilla. leg. 1. leg. iuris gentium 7. ff. de Pactis, & iure Canonico approbata. cap. qualiter de Pactis. Et tradit Abbas in cap. per suas de Arburis, sæpe enim pacificenti interest factum, quo casu inquit Bald. in lege cum precibus Cod. de verum permittat. numero 1. satisfieri non potest solutione pecunie, quia nulla pecunia solui interesse facti potest. At vxori pacificenti, ne maritus ex tali loco discedat satisfieri non potest pecunia huic obligationi, quia omnibus diuitis habitationem mariti eo in loco præfert, atque ita obligatum esse maritum habitare in loco promisso, nec satisfacere solvendo interesse docuit expressè Basil. Ponce lib. 12. de sponfalibus. cap. 20. n. 7.

9. Prædicta doctrina procedit dummodò noua causa non emergat mutandi domicilium, vt quia ille locus est nimis viri saluti contrarius, vel in eo capitales contraxit inimicitias, vel ob aliam grauem causam: nam eo casu non tenetur promissis, etiam iuramento firmatis stare, sed absque vlla obligatione soluendi penam, vel interesse poterit ab illo loco recedere, vt plures referens docuit Tiraqueil. lege commut. Glossa 1. parte 1. numero 39. Sanchez. disp. 40. num. 3. Gutierrez. cap. 28. num. 17. Basil. Ponce num. 8. Vxor verò obligata erit virum comitari illis euentibus, in quibus esset obligata, si pactum non intercessisset; quia prædictum pactum cum cesset, diminuere obligationem non potest, sicuti rectè notauit innumeris relatis Sanchez. dicta. disp. 40. num. 6. sine. Gutierrez. capite. 23. num. 19.

10. Superest respondere fundamentis num. 2. adductis Ad primum ex leg. Titio centum, responder Barr. ibi num. 4. Acosta lib. 2. select. interp. cap. 19. num. 5. Lara de capellan. lib. 2. cap. 8. num. 67. & alij plures, quos refert, & sequitur Sanchez disp. 40. num. 2. Gutierrez. cap. 23. num. 15. in medio. Basil. Ponce libro 12. capite 20. numero 4. prædictam conditionem vanè, & inuuliter appositam omnino esse à legato rescindendam. Secus verò quando iuste, & vtiliter, & in alicuius fauorem statuitur, vt in præfenti contingit, cedit enim hæc conditio in maximum vxoris fauorem, ne patriâ deserat, & consanguineis relictis, cogatur inter extraneos vitam ducere. Secundo respondeo prædictam conditionem habitandi in aliquo loco approbandam esse, cum exigitur ab eo qui in eam personam, à qua eam exigit, ius aliquod obtinet, vel obtinebit, sicuti indicauit lex regia 4. tit. 5. part. 4. ibi: [Besto es porque à derecho en el.] At vxorius habet in maritum, poterit ergo ab eo eam exigere conditionem. Neque obstat quòd inde aliquantulum ius libertatis diminuat, quia id ex iusta causa optimè fieri potest. Obseruant autem, & bene Acosta dicto capite 19. numero 5. Sanchez. numero 8. Gutierrez. num. 21. diuersum esse, si testator leget centum Titio sub conditione, quòd in tali oppido habitet, vel leget dū in tali oppido fuerit.

D Nam

Nam in priori legato relicto conditio, & subsistit legatum, si in nullius fauorem ea conditio cedat, utpotè que seruitutis speciem continet: at in secundo casu retinetur conditio, tametsi in nullius utilitatem cedat, quia non grauat legatarius ob legatum ad onus sustinendum, sed spe obtinendi legati allicitur ad portandum onus. Ad secundum, & tertium fundameurum dico prædicta pacta esse longè diuersa, quippe libertatem adiungunt. Secus est pactum habitandi in determinato loco, quod esto libertatem diminuat, non tamen illam adimit.

11. Ex his inferit Pelæz de Mieres de maiorat. 1. part. quæst. 57. per totam. Et Azucedo loquens de meliorat. one tertij & quinti lib. 5. recop. tit. 6. leg. 1. num. 22. Sauch. lib. 1. disp. 40. num. 7. Gutierr. cap. 23. num. 20. validam esse conditionem appositam in maioratibus, ut illius successor teneatur in loco certo habitare, alioqui maioratum amittit: quia est conditio in fauorem instituentis apposta, quippe cedit in illius memoriam, & honorem, quæ facillè aboleretur successore aliò migrante. Quod intelligendum est (inquunt prædicti Doctores) cum non adest iusta causa recedendi, sicut dictum est de viro, & vxore. Subiungunt tamen Pelæz, & Sauch. iustam esse in præsentis casu causam, si mulier maioratus successore nubat alienigenæ, & iusta viri domicilium mutet, quia ea mutatio non est spontanea, sed ex necessitate ob viri mandatum, cui parere tenetur, ac proinde non est illi culpa tribuenda, neque maioratum priuanda. Sed merito prædicti Doctores censent hanc causam non carere scrupulo, siquidem mulier alienigenæ nubens, tacitè vult domicilium proprium deserere, & conditionem maioratus appositam non exequi, poterit ergo eo priuari.

12. Ad extremum dubitabis, An è contrà valeat pactum, ne vir in aliquam ciuitatem ingrediatur? Ratio dubitandi est, quia hoc pactum videretur Reipublicæ obesse, cui expedit liberis hominibus abundare. leg. fin. Cod. de iudicia videntate sol. tendis: est etiam quadam pœna, ad quam nemo nisi per sententiam obligari potest. Atque ita docuerunt Ancharran. cons. 75. num. 3. Alciat. lib. 5. cons. 34. num. 3. Sed omnino tenendum est, licitum, & validum esse prædictum pactum causa iusta intercedente, vt docuit Gama decis. 6. Basil. Ponce lib. 12. de matr. cap. 20. num. 9. Ratio est manifesta: quia abstinere ab ingressu ciuitatis, ex quo discordia excitari possunt, & Reipublicæ pax turbari, aliâque graui incommoda oriri honestum, & Reipublicæ conueniens, ergo potes te obligare. Quid enim obstat? Non quod Reipublicæ expedit liberis hominibus abundare? quia nunquam Reipublicæ expedit abundare hominibus liberis, qui pacem ipsius Reipublicæ turbare possunt. Neque etiam quòd hæc priuatio sit quadam pœna, quia non est propriè pœna cum non sit contra voluntatem iniecta, sed sponte assumpta.

PUNCTVM XVI.

Sponsalia conditionata qualem obligationem inducant?

1. *Varia sunt conditiones, quæ contractui sponsalium, & matrimonij apponi possunt.*
2. *Conditio necessariò futura non impedit valorem sponsalium.*
3. *Impossibiles, & turpes censentur plures ab sponsalibus, sicut à matrimonio reici.*
4. *Verius est impossibiles vitare contractum, turpes suspendere.*
5. *Conditiones contingentes, possibiles & honestæ sponsalibus adici possunt.*
6. *Conditio, si Pontifex dispensauerit, reputatur impossibilis ex plurium sententia.*
7. *Verius est reputandam esse possibilem, & honestam.*
8. *Explicatur conclusio, & insinuat fundamentis oppositis.*
9. *Affirmans aliqui quemlibet ex his contrahentibus ante, & post impetratam dispensationem resiliere posse.*
10. *Oppositum est tenendum.*
11. *Examinatur, an conditio adueniens & constituantur sponsalia.*
12. *Qualiter promittens consanguinea matrimonium supradicta conditio teneatur dispensationem procurare?*

1. **V**aria sunt conditiones, quæ contractui sponsalium, sicut & matrimonio adici possunt, aliæ sunt necessariae, aliæ contingentes, aliæ possibiles, aliæ impossibiles, aliæ honestæ, aliæ turpes.

2. Si sponsalibus adiciatur conditio necessariò futura. V.g. si sol oriatur cras, æque valida sunt, ac si nulla conditio adhibita esset: quia ratione necessitatis reputatur quoad obligationem executioni mandata. §. cond. in ff. de verb. obl. ibi: Quæ enim per rerum naturam sunt certa, non morantur obligationem. At non tenentur ea sponsalia exequi quouisque conditio adueniat, quia esto illa conditio non suspendat sponsa-

lium obligationem, suspendit tamen eorum executionem.

3. Impossibiles verò conditiones, & turpes quæ à matrimonio excluduntur, & habentur pro non adiectis ob illius fauorem, cap. fin. de conditionibus apposis, plures Doctores, quos refert, & sequitur Sanch. lib. 5. disp. 17. n. 2. censent etiam reici ab sponsalibus eo quòd sponsalia sint dispositio, & ita ad matrimonium, ac proinde dispositum in matrimonio, in sponsalibus censeri debet dispositum, vt dicitur in leg. oratio, ff. de sponsalibus.

4. Sed spectato iuris rigore vetius censo conditiones impossibiles vitare sponsalium contractum, turpes verò suspendere, quouisque conditio ponatur: sic docuit Rebell. lib. 2. de matr. quæst. 10. sect. 5. Basil. Ponce, lib. 2. de sponsal. cap. 7. n. 2. & probabilem reputat Petr. de Ledesma de matrim. quæst. 17. arr. 5. ad finem, referentè doctissimos Salmaticenses reuocant. Ratio ea est: iure naturæ conditio impossibilis cuiuslibet contractui adiecta illum vitat, turpis eius obligationem suspendit: at hoc ius naturæ in sponsalibus correctum non est, sed in matrimonio. Ex eo autem quod in matrimonio corrigatur, non inferitur corrigi in sponsalibus, aliàs quæ dispunguntur de matrimonio clandestino de illius dissolutione, censentur de sponsalibus disposita: quod constat esse falsum. Neque his obstat lex oratio, quæ solum probat dispositum in matrimonio in sponsalibus dispositum esse, quando est eadem ratio, sicuti est in personis inhabilibus, & impeditis ad contrahendum, quæ sicut non possunt matrimonium validè contrahere, neque etiam possunt sponsalia.

5. Conditiones verò contingentes possibiles, & honestæ optimè possunt sponsalibus adici, vt tradunt omnes. Et licet ille contractus, quouisque conditio eueniat, non constituit sponsalia, quia non inducit obligationem matrimonij contrahendi, inducit tamen obligationem absolutam expectandam conditionis euentum, ob quam causam si interim alia sponsalia absoluta contrahas, nullus est contractus; quia prior obligatio obstat, quam elidere non potes: sicuti docuit Sanch. lib. 1. disp. 8. Regid. disp. 29. dub. 1. n. 2. Basil. Ponce lib. 2. cap. 13. & lib. 1. 2. cap. 7. n. 1. Superiunt tamen aliquot difficultates.

6. Prima, quando aliqui impediti contrahunt sub hac conditione, si Pontifex dispensauerit, an hæc conditio reputetur contingens, & honesta, vel potius impossibilis? Plures, grauiusque Doctores, quos plena manu refert Sanch. lib. 2. de matr. disp. 5. num. 6. docuerunt prædictam conditionem reputandam esse impossibilem. Mouentur, quia ea que pendet à voluntate Principis censentur quam impossibilia ex leg. 1. leg. stipulatio, leg. continuis, ff. de verbor. obligat. & leg. idem Iulianus ff. de legat. 1. Neque obest quòd aliquando ius mutari possit, quia non secundum tempus futurum, sed secundum præsens stipulatio mensuranda est, vt habetur in leg. inter stipulantes, §. sacram. ff. de verbor. obligat. ob quam causam stipulatio de re sacra, publica, vel homine libero nulla est, tametsi res sacra fieri possit profana, publica priuata, & homo liber seruus. Alij, de quorum numero est Henric. lib. 12. de matrim. cap. 10. num. 4. est non reputant hanc conditionem impossibilem, reputant eam minus honestam, seu turpem, eo quòd ea posita ius commune denegat: at honestus est ius commune seruat, quam illius dispensationem procurat. Ergo hæc conditio tanquam turpis reputanda est, & sicut posita conditione turpi nulla est obligatio expectandi conditionis euentum, sed poteris ab his sponsalibus sic contractis resiliere potes, sic poteris ab his sponsalibus: fauetque lex si stipulor, verum item quòd leges ff. de verbor. obl. vbi deciditur, stipulationem factam de eo quod leges prohibent nullam esse, tametsi causa impedimenti non sit perpetua, vt si promittas ducere foretem adoptiuam tempore quo adoptiua est, quia vt Textus inquit ab initio, ea stipulatio est contra bonos mores.

7. Ceterum est prædicta sententia probabilis est, longè verior censo, quæ asserit prædictam conditionem inter possibiles, & honestas connumerandam esse. si in ea Pontifex solius sit dispensare est cum difficultate, & contrahentes causam habeant legitimam dispensationis, sic ex communi sententia tradit Sanch. dicto lib. 5. disp. 5. n. 2. & num. 12. & 14. Rebell. lib. 2. de matr. quæst. 10. sect. 6. Coninch. disp. 29. dub. conclus. §. num. 18. Basil. Ponce lib. 3. de matrim. cap. 15. num. 2. & lib. 1. 2. cap. 7. & alij. Ducor quia illud reputandum est possibile, & honestum quod sæpè honestè fieri solet at posita causa legitima dispensationis sæpè solet Pontifex in matrimonio impedimenti dispensare, quinimo aliquando tenetur, ergo conditio de hac dispensatione neque impossibilis, neque turpis est iudicanda: facit lex apud Iulianum 40. ff. de legat. 1. ibi: Quoniam commercium eorum nisi iusto Principis non est, cum distrabi non soleant. Ergo stante iusto Principis de illis potest esse commercium. Item in leg. quidam relegatum ff. de rebus dub. deciditur valere legatum testatoris sub ea conditione, si aliquis ex ius hæreditibus, vel amicis ei impetraverit restitutionem, & antequam ei gratias egerit deservit. Item valida est institutio filij sub ea conditione,